

**Vereniging
Nederlands Nieuw-Guinea
Militairen 1945-1962**

In deze nieuwsbrief:

Zondag 12 januari - Nieuwjaar receptie

Woensdag 22 april - Reünie Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 2020

Donderdag 23 april - Reünie Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 2020

Donderdag 11 juni Algemene Ledenvergadering

Donderdag 24 september - Herdenking Papoeastrijders

Ledenbijdrage 2020 - Denk eraan op tijd te betalen!

**Nieuwsbrief
19^e jaargang nr. 64 - november 2019**

Colofon

De doelstelling van de Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 1945-1962 is het bevorderen van de onderlinge contacten tussen de militairen, die in de periode 1945-1962 in de Nederlandse Krijgsmacht hebben gediend in het voormalig Nederlands Nieuw-Guinea. Het in de ruimste zin van het woord behartigen van de belangen van die militairen en hun families. Het herdenken van hen die gevallen zijn bij de vervulling van hun plicht, evenals van hen die, ten gevolge van, ongevallen of ziekten tijdens militaire dienst zijn overleden. De Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen is aangesloten bij het Veteranenplatform.

Beschermheer, tevens adviseur:

Luitenant-generaal C.J.M. de Veer b.d.,
Voorheen Inspecteur-generaal der Krijgsmacht en der Veteranen.

Algemeen adviseur: Kolonel L. Habraken b.d.

Voorheen directeur van het Veteraneninstituut.

Lid van verdienste:

J. Peperkamp, H. Vos en A.J. Bouterse

Ereleden:

A.S. Poortvliet

H.P. Willemsen

D. Willemsen-Hens

A. Dielemans

C. Aarts

Bestuur:

M.P. Leijs, voorzitter en défiles Wageningen en NLVD (Oosterhout)

C. Drost, secretaris (Koog a/d/Zaan),

J.H. van Hensbergen, penningmeester (Arnhem),

C. van Vliet, organisatie Reünie (Winkel),

A. Dielemans, organisatie Nieuwjaarsreceptie (Roosendaal),

Contact

Secretariaat: C. Drost

Brouwersveld 2, 1541 PG Koog a/d/Zaan, tel. 075-6160779 mob. 06-22332531

E-mail: info@vnngm.nl

Website: www.vnngm.nl

Redactie Nieuwsbrief: J.H. van Hensbergen

Ravelstraat 4, 6815 HB Arnhem, telefoon 06-53199548

E-mail: hensaradvies@jaapvanhensbergen.nl

Copyright: Tegen overname van artikelen bestaat in principe geen bezwaar, mits hier vantevoren toestemming voor is verleend en duidelijk in de uitgave wordt vermeld. Geplaatste foto's komen uit privé collecties tenzij anders vermeld.

De inhoud geeft niet noodzakelijkerwijs de mening van bestuur en/of redactie weer.

Bestuur en/of redactie kunnen daarom niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud van de geplaatste artikelen. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren of te redigeren.

**Sluitingsdatum kopij Nieuwsbrief nummer 65:
01 februari 2020**

Van de voorzitter.

Sobats

Dit is alweer de laatste nieuwsbrief van 2019. Weer een jaar wat voorbij gevlogen is met andere woorden de tijd vliegt. Voor de vereniging was het tot heden een rustig jaar. Geen schokkende gebeurtenissen en die zijn ook niet meer te verwachten al weet je het nooit.

Zaterdag 29 juni was de Nationale Veteranendag in Den Haag. Geweldig maar wat was het heet. De organisatie had hier goed op geanticipeerd. Voldoende schaduwplekken op het Malieveld en meer dan genoeg drinkwater. Prima gedaan dat mag ook wel eens gezegd worden. Onze vereniging was goed vertegenwoordigd, twee pelotons totaal 76 deelnemers wat ongeveer in aantal gelijk is met voorgaande jaren. De aanmeldingen bij het

VI zijn kennelijk beter gegaan want er deden zich nauwelijks problemen voor bij de uitgiften van bonnen voor lunch, drank en blauwe hap. Al met al een warme, drukke en gezellige veteranendag.

Een klein voorval wil ik jullie toch niet onthouden. Toen wij opgesteld stonden gereed voor de afmars defilé sloot een vreemde figuur aan bij het tweede peloton. Toen ik daar ging kijken naar aanleiding van enkele reacties van onze veteranen uit het laatste gelid, stond daar een figuur die beweerde veteraan te zijn en met ons mee wilde lopen tijdens het defilé. Hij was niet correct gekleed had geen baret en droeg een rugzak. Op mijn vraag waar zijn baret was zei hij dat die gestolen was. Hij kon zich niet legitimeren en gaf een onduidelijk antwoord op mijn vraag waar hij gediend had of uitgezonden was geweest. Bij aanvang van het defilé is hij toch achter aangesloten. Bij de eerste controle afzetting is hij door de politie staande gehouden en mee genomen. Verdere info ontbreekt. Een vreemde snuiter dat is duidelijk.

Op donderdag 26 september hielden wij onze jaarlijkse herdenking bij het Papoea monument op het landgoed Bronbeek in Arnhem. Het was een mooie ingetogen herdenking die ondanks het slechte weer goed is verlopen.

Het is nog vroeg, ik weet het, maar omdat het de laatste nieuwsbrief van dit jaar is wil ik jullie toch vanaf deze plaats alvast een gezellige decembermaand toewensen. Fijne Kerstdagen en het belangrijkste, een gezond 2020 voor U en de Uwen.

Met veteranengroet,

Uw voorzitter Rinus Leijts

Inhoudsopgave

Verhalen uit ons Nieuw-Guinea verleden **pag. 03 t/m 20**

Leven in het teken van de sport pag. 03 t/m 07

“Mijn grootste angst was dat een van mijn mannen...” pag. 08 t/m 13

Bladeren pag. 14 t/m 15

Van het bestuur **pag. 18 t/m 22**

Wij gedenken / Welkom aan onze nieuwe leden pag. 18

Ledenbijdrage pag. 19

Uitnodiging nieuwjaarsreceptie pag. 20

Uitnodiging reünie 2020 pag. 21

Wageningen 5 mei 2020 pag. 22

Commandant Bronbeek bij herdenking Papoea strijders pag. 23

Veteranenlandgoed Vrijland 25 jaar pag. 26

Nieuw-Guinea en Korea veteraan Jan Nagelkerken

Leven in het teken van de sport.

door Ed van Tuijl

Na pakweg tien minuten praten met Jan Nagelkerken uit Breda, weten we het al heel zeker. Het leven van deze 88-jarige Brabander heeft, zeker vanaf het moment dat hij naar Nieuw-Guinea werd uitgezonden, vooral in het teken van de sport gestaan. Geen wonder dat sportinstructeur bij de Koninklijke Landmacht zijn maatschappelijke carrière vormde. Vooral in de judosport reikte hij tot een ongekend hoog niveau. Hij werd een aantal keren militair kampioen. Tot ver over de tachtig was hij nog actief betrokken bij een judovereniging.

Volleybal Jan staand rechts

Pas toen vond hij het welletjes. "Het was mooi geweest zo", zegt hij berustend. "Hoewel deze sport natuurlijk héél veel voor me heeft betekend. Man, ik had er zo'n plezier in als ik, tender, niet al te groot en al op leeftijd, zo'n potige uitdager met 'n enkele worp op de grond smakte. Nee, ik ging voor geen mens uit de weg."

Maar voor we het vergeten, dat terugblikken daar kwamen we natuurlijk voor. Dus laten we de sport even voor wat het is en beginnen we bij het begin. Geboren in Steenbergse Groede Jan Nagelkerken een paar kilometer zuidelijker op in het plaatsje Lepelstraat. Na zijn schooltijd leek hij voorbestemd om bakker te worden. Maar een paar maanden later was de lol er wel vanaf. Altijd onwils vroeg uit je nest. En dat gekneed en geknijp in toekomstig zuurdeeg, daar werd hij ook niet vrolijk van. Maar goed, op een gegeven moment riep het leger hem om zijn dienstplicht te komen vervullen. Daarna zou hij wel verder kijken welke invulling hij aan zijn leven zou geven. Toen nog niet wetend, dat die invulling militair sportinstructeur zou worden.

"Overigens was ik daarvoor al volop met sport bezig", vertelt hij. "En tijdens mijn eerste twee maanden opleiding had ik geen enkele moeite met de stormbaan of een speedmars. Ik zag overal wel een sportieve uitdaging in. Toen er op een dag werd gevraagd: "Wie wil er naar Nieuw-Guinea?", was ik de eerste die mijn hand opstak. "Ja, ik hier!" Het was de start van een ontwikkeling die zijn verdere leven zou bepalen. Hij ging van de basisopleiding in Den Bosch naar Schoonhoven om klaargestoomd te worden voor Nieuw-Guinea. Schoonhoven, het zilverstadje aan de Lek waar de jongens van Van Heutsz regelmatig door de straten marcheerden. Nagelkerken: "En wat dacht je dat we vooral heel veel moesten doen. Roeien op de rivier de Lek. Dan moest je dat roeibootje vooral zien als een

prauw. In zo'n wiebelige uitgeholde boomstam zou je straks in Nieuw-Guinea immers talloze keren wild stromende rivieren over moeten steken. Met andere woorden, onze tropenopleiding stelde, ook toen al, niet zo gek veel voor. Verder hadden we in Schoonhoven niet veel te doen. Op oefening langs de Lekdijk, gingen we, als een stel kwajongens, appeltjes pikken bij de fruitboeren."

Kortom, Jan beleefde zijn maanden in Schoonhoven als een soort vakantie. Tot op de dag dat hij op het vliegtuig stapte en over de Zuid naar de Oost vloog.

Een nieuwe fase in zijn leven was aangebroken.

"Dat was in augustus 1952", vervolgt hij. "Een paar dagen onderweg met zelfs een overnachting in Manilla. In een super luxe hotel.

Vanaf Biak naar Jeffman bij Sorong en toen met de KPN boot Kaloekoe, naar mijn eindbestemming Kaimana."

Hij ergert zich met terugwerkende kracht aan sergeant Van Berkel.

"Dat was zo'n echte dienstklopper. Maar gelukkig kreeg ik later te maken met sergeant Vermeulen. Die had in Indië gezeten. Dat was gewoon een mens. Ik werd mortierschutter. Gelukkig namen we dat ding nooit mee op patrouille. En patrouilles hebben we heel wat gelopen. Dat kan ik je verzekeren. Een van de andere klussen die we moesten opknappen was het weer gebruiksklaar maken van het vliegveld. Dat was in 1952 totaal overwoekerd met bomen en struiken. Onze compagniescommandant was luitenant Korenman."

"Overigens", zo gaat hij verder, " dienden wij in die tijd behoorlijk lang in de tropen. De latere Nieuw-Guinea gangers gingen na een jaar repatten. Maar weet je dat wij in 1952 nog anderhalf jaar de klos waren. Maar nogmaals, ik vond het niet erg. Had ook totaal geen heimwee. Ik had elk vrij uurtje wel wat te doen. Gaf al wat judolessen. Maakte zelf toestellen om te turnen. Een rekstok, een paard, ik timmerde het allemaal in elkaar en spoorde de andere jongens aan om toch vooral aan sport te doen. Ik voetbalde, speelde in het eerste volleybalteam. Kortom, ik kwam mijn tijd wel door.

Ik ging er ook altijd op uit. Maakte kennissen onder de plaatselijke bevolking. Had al snel heel wat adresjes waar ik gewoon even op bezoek kon. Kwam ik vaak weer op de kazerne terug met allerlei vruchten. Of met wat anders. Vroegen de jongens: "Nagelkerken, hoe kom jij toch altijd aan al dat spul." Dan antwoordde ik: "Een kwestie van erop uit gaan. Jullie gaan de hele middag op je nest liggen. Ik niet. Ik onderneem wat."

Daardoor ging de tijd, voor mijn gevoel, ook een stuk sneller. Ik vond het wel mooi allemaal.

Eén keer heb ik lopen mopperen. Of zeg maar gerust, behoorlijk lopen

Uitgaanstenue 1952

schelden. Dat was toen we terug kwamen van patrouille en bleek dat ze in die week alle kazernehonden hadden afgeschoten. En ja hoor. Bruno, mijn hond was ook de pineut."

Jan vertelt over Leen Viskil uit Numansdorp. Die was al die maanden zijn slapie. Al tijdens de opleiding. Toch bijzonder. Maar Leen is al in 1987 over-

Balen, maar niet heus Nagelkerken

leden. Een kanttekening die Jan, bij bijna alle namen die hij noemt, moet plaatsen. Dat heb je als 88-jarige. Dan zijn al veel Sobats je ontvallen.

Hij vertelt verder over Bouman uit Maastricht die het zijn hele tijd in Kaimana vertikte om rijst te eten. Over de regelmaat waarmee hij met Renee Kuipers ging hardlopen. "Ze noemden me in de kota zelfs Toean lari. Lari is lopen. We liepen

altijd vijf kilometer. Tot de brug. Verder kon je niet." Hij vertelt hoe hij, door al die contacten met de bevolking, steeds beter de taal ging beheersen.

Enmaal terug in Holland begon het al weer snel te kriebelen. Begin 1954 was Jan weer de soldaat die zijn hand opstak.

"Wie wil er naar Korea." "Ja, ik hier!" Zijn tropenervaring was een extra reden om in aanmerking te komen en zo vertrok hij met een aantal jongens naar Zuid-Frankrijk en vandaar richting Korea.

Als versterking voor de Amerikaanse Tweede Divisie. De bekende Indian Heads. Nog altijd draagt Jan die indianenkop met trots op zijn veteranen outfit.

In totaal 123 Nederlandse jongens zouden sneuvelen. Na negen maanden, toen de VN bijdrage eindigde, keerde hij terug naar zijn militaire leven in Nederland.

"Ik was daar mitrailleursschutter", zegt hij. "Een punt 30. Weet je, in Korea leefde je in legertenten. Veel verplaatsingen. Van het land zelf zag je eigenlijk niet zo gek veel. Het kon er warm zijn en behoorlijk koud. Net als in Nieuw-Guinea in 1962 sneuvelde bij ons ook een jongen op de allerlaatste dag voor het bestand."

Jan treedt niet verder in detail. Al te veel wil hij over Korea niet kwijt. Wél over de onvergetelijke terugkeer die hij in 2017 zou beleven. Maar daarover later meer.

Als soldaat eerste klas pakte hij zijn militaire loopbaan in Deventer weer op. Totdat zijn commandant hem bij zich riep en tegen hem zei: "Weet je wat jij moet doen. Je melden in Weert voor de onderofficiersopleiding.

Jan sputterde nog wat tegen maar begreep dat hij zijn commandant zou moeten gehoorzamen.

"De eerste dagen in Weert baalde ik behoorlijk. Maar een van de jongens kwam naar me toe en zei: "Rustig aan Nagelkerken. Het komt allemaal vanzelf goed."

Hij had gelijk. Ik verliet Weert als sergeant en kwam in eerste instantie als instructeur in Keizersveer. Later volgde ik de opleiding tot sportinstructeur in Hooghalen. Vervolgens ging ik als sportinstructeur aan de slag in Den Bosch. Daar was ik acht jaar werkzaam.

En toen werd me verteld dat ze me graag wilden overplaatsen naar de KMA in Breda.

Wie had dat gedacht. Dat ik nog eens op de KMA zou komen. Ik vertaalde KMA altijd als 'Kloot Maar Aan' of 'Kinderen Met Afwijking' Nou was ik er zelf een."

Hij zegt het met een brede grijns. Na 22 jaar Breda ging hij in 1986 met pensioen. Overigens had hij, niet onbelangrijk, in die vijftiger jaren zijn vrouw Virginie leren kennen.

Jan: "Over toeval gesproken. Ik was tijdelijk gedetacheerd in Venlo. Daar liep ik een mooi meisje tegen het lijf. Zij was Indo. Kwam uit Breda maar was vanwege dat carnaval op bezoek bij goede kennissen uit de periode dat zij in Indië woonde. Kortom, ik kreeg haar adres en heb haar, hier in Breda, gewoon opgezocht. Het was al snel dik aan. We kregen een dochter. Helaas is mijn vrouw zes jaar geleden overleden."

Jan werd een topper binnen de judosport. Zijn hele wedstrijdleven uitgekomen in de lichtste klasse. Zijn techniek was zijn grote kracht. Ook vandaag de dag is hij nog altijd maar 59 kilo schoon aan de haak. Tot aan zijn 84ste gaf hij nog les op judoscholen. De laatste drie jaar dus geen actief judo meer. Maar we schatten in dat het niet echt verstandig is om, zelfs nu nog, met deze man ruzie te zoeken. Eén techniek en je ligt op je rug.

Nagelkerken is op een ander vlak, naar wij denken, ook een kampioen. Namelijk kampioen terug keren naar Nieuw-Guinea. Want, geloof het of niet, hij heeft 27 keer een terugreis naar Kaimana, en uiteraard andere plaatsen, ondernomen. In 1957 voor de eerste maal.

"En ik heb in Kaimana en op andere plaatsen in Nieuw-Guinea, nog nooit in een hotel hoeven overnachten. Ik vond altijd onderdak bij de bevolking." Hij pakt er een foto bij. "Hier zie je mij in 1952 met een Papoea jongetje van een jaar of vier. Dat is nu een man van achter in de zestig. Bij hem thuis heb ik heel wat keren geslapen."

Mooie terugreizen. Maar de meest bijzondere terugreis is die naar Korea. In 2017. Toen werd hij met nog een veteraan uitgenodigd om tijdens de Koreaanse oorlogsherdenking een krans te leggen namens de Nederlandse Korea veteranen. Samen

met zijn dochter Yvonne, ondernam hij de reis. Ze heeft een schitterend boek samengesteld met ruim driehonderd foto's. Je kijkt je ogen uit.

"Dit was heel bijzonder", beaamt hij. "We werden vanaf de eerste dag in de watten gelegd. Alles kon. Niets was teveel voor de Koreanen. We werden overstelpt met dankbetuigingen voor het feit dat wij meegeholpen hebben om daar vrede te brengen. Al zó lang geleden. Maar ook de jongere generatie is daar nog zeer nauw bij betrokken. Het hotel waar we werden ondergebracht had voor mijn gevoel wel zes sterren. De hele reis duurde maar een week. Veel te kort natuurlijk. Maar we hebben toch heel wat bezocht en gezien. Ja, ook de grens met Noord-Korea. Indrukwekkend. Maar het meest indrukwekkend was natuurlijk het moment dat ik de krans mocht leggen."

Als we tot besluit nog even met Jan naar de slaapkamer gaan waar hij al zijn souvenirs uit Nieuw-Guinea en Korea heeft uitgestald, beseffen we dat 'slaapkamer' niet het juiste woord is. Mini museum is meer op zijn plaats. Wat een verzameling. De werkster, die net is binnengekomen, zal hier waarschijnlijk niet mogen afstoffen. Dan zou ze trouwens aan 'n dag niet genoeg hebben. Die klus zal Jan zelf wel voor zijn rekening nemen. Hier staat tenslotte de geschiedenis van zijn leven. En nee, geen enkele beker of bokaal van zijn judo kampioenschappen. "Geen plek voor", zegt hij heel simpel tot besluit, "Die liggen ergens op zolder."

Hij mag dan heel wat gepresteerd hebben, er mee pronken, doet Nagelkerken niet. Daar is hij de man niet naar, zo schatten we in.

Jan Nagelkerken bij de kranslegging in Korea

PVK pelotonscommandant Jim Enters.

"Mijn grootste angst was dat een van mijn mannen zou sneuvelen."

door Ed van Tuijl

Embleem Papoea
Vrijwilligers Korps

Amstelveen – Oranje Gelderlanders, Stoottroepers, Mariniers, mannen van de marine. We hebben de afgelopen jaren in de Nieuwsbrieven met heel wat van hen terugblijkt op de veelbewogen tijd in Nieuw-Guinea.

Dit keer doen we dat voor het eerst met een pelotonscommandant van het Papoea Vrijwilligers Korps,

kortweg, het PVK. Om precies te zijn, met de pelotonscommandant van het 3de peloton, Jim Enters.

Twee uur praten doet ons beseffen dat we meer dan

genoeg stof hebben voor een flink verhaal.

Maar de terugblikken op zijn jeugd, zijn sportieve carrière én zijn maatschappelijke loopbaan, zijn óók hartstikke interessant. Daar zullen we echter, vanwege ruimtegebrek, toch een beetje rekening mee moeten houden. Jammer, maar helaas!

Maar de conclusie is duidelijk. Het leven van deze boeiende verteller was alles behalve saai.

Jim Enters op weg
naar Kaimana

Toch even kort over zijn jeugd. Hij

werd, in 1939 in Palembang geboren. Als, zoals zijn paspoort ook nu nog vermeld, Jaap Enters. Zoon van een volbloed Nederlander en een moeder met vijftig procent Javaans bloed.

Ook binnen het gezin Enters had de bezetting van Nederlands Indië door de Japanners 'n enorm tragische con-

Kader PVK

Eetzaal in de PVK kazerne

sequentie. Vader werd als Bootsman z.m. van de Marine gevangen genomen en te werk gesteld aan de beruchte Birmaspoorweg.

Met zijn moeder en zijn zusje kwam hij in een zogenaamd buitenkamp terecht. "Dat was niet in het echte Jappenkamp", legt hij uit, "Maar wel met lotgenoten in een soort buitenwijk gecontroleerd door de Japanners. Ook niet echt gezellig hoor. En vergeet niet, in het kamp werd nog eten verstrekt. Mijn moeder moest daar zelf voor zorgen.

Dat we niet in het Jappenkamp kwamen was waarschijnlijk omdat moeder die Jappen had wijsgemaakt dat wij gewoon Indische mensen waren. Na de capitulatie van Japan, bleek mijn vader gelukkig nog in leven. Hij was wel totaal verzwakt. Toen hij, veel en veel later eindelijk over zijn ontberingen ging vertellen, kon je nauwelijks geloven, dat iemand zoiets had kunnen overleven.

Om aan te sterken gingen we met het hele gezin een aantal jaren in Australië wonen. Daar kregen we te maken met het feit dat de puur Hollandse namen van mij en mijn zus steevast sterk verbasterd werden uitgesproken. Mij noemden ze altijd Jep (Jap) in plaats van Jaap. Dus hebben we er vanaf toen maar Jim van gemaakt. Dat is sindsdien altijd mijn roepnaam gebleven. Alleen officieel was en bleef het natuurlijk Jaap."

In 1952 vertrekt het gezin Enters definitief vanuit Indonesië naar Nederland. De kinderen moeten naar de HBS. Maar omdat vader weer een baan in het buitenland betreft, komt Jim onder de hoede van een pleeggezin zodat hij zijn school kan afmaken.

Ook hij ontkomt niet aan de dienstplicht en tijdens de keuring geeft hij aan wel marinier te willen worden.

"Op het formulier stonden drie voorkeuren. Ik vulde enthousiast marinier, marinier en marinier in. Liet ook nog weten dat ik de officiersopleiding wel zag zitten. Defensie hield er allemaal rekening mee. Dus werd Doorn mijn plek om af te zien. Ik had er geen moeite mee. Ik was vrij sportief en bezat een prima conditie. Kortom, ik vond het allemaal prachtig. Weet je waar ik alleen een vreselijke hekel aan had? Aan het trainen voor de Vierdaagse. Ik heb 'm gelopen. Dat was eens maar nóóit weer.

O ja, tijdens de opleiding had ik ook kenbaar gemaakt wel naar Nieuw-Guinea te willen. En zelfs dat ik betrokken wilde zijn bij de vorming van het Papoea Vrijwilligers Korps. Ook nu weer had Defensie goed naar me geluisterd. Want eenmaal in Manokwari werd ik, als dienstplichtig tweede luitenant der mari-

niers, de pelotonscommandant van het derde peloton van het PVK. Mijn thuishaven werd Arfai, de speciaal voor het PVK gebouwde kazerne."

Vijfde peloton vertrekt naar Merauke

Uit het verhaal van Jim begrijpen we dat begonnen werd met vormen van vijf opleidingsklassen, waaruit later 5 infanteriepelotons werden gevormd. Voor het eerste peloton stond 1e luitenant

der Infanterie, Ben Hollard. Een commando luitenant van de Landmacht. Het tweede peloton had als commandant de 1e luitenant der Mariniers, Theo van Hees. Enters had, zoals reeds gemeld, het derde peloton. Het vierde peloton werd aangevoerd door 1e luitenant der Mariniers, Bram Biekart. Het vijfde peloton had als enige een onderofficier als commandant. Dat was sergeant der Mariniers, Hakkenberg.

Enters: "Geen officier, maar wel een marinier die zijn sporen had verdiend. Hij was drager van de Militaire Willems Orde. Hij was trouwens ook een goede bekende van onze grote baas, Kolonel der Mariniers van Heuven. Alle vijf spraken we redelijk Maleis. Dat zal ook meegespeeld hebben.

De rekruten kwamen uit alle delen van Nieuw-Guinea. Dat vond ik wel een goede zet. Toen ik een groep van een man of dertig, afkomstig van het gebied rond de Wisselmeren, op het vliegveld af moest halen, wist ik niet wat me overkwam. De deur van de DC 3 ging open en weet je wat het eerste was dat ik zag. Een grote penisroker. Daarna de drager van dat ding. Een Papoea met een pijl en boog in zijn hand. Het eerste wat door me heen schoot was: 'Jezus, moeten we daar soldaten van maken.'

Alleen al het invullen van de nodige formulieren bleek een heidens karwei. Naam van vader of moeder waren soms niet bekend. Dan gaven ze rustig de naam van een tante of oom op. Leeftijd was ook vaak iets schimmigs. In veel gevallen hebben ze zelf maar een leeftijd geschat. Wel kon je uit de naam opmaken of ze van de zuidkust kwamen of van de noordelijke helft. Was het Maria Franciscus of Maria Petrus dan waren het zuiderlingen. Heetten ze Abraham of Mozes dan kwamen ze van het noordelijk deel. Die indeling had de missie en de zending ooit gemaakt. De plek waar je woonde bepaalde of je Katholiek dan wel Protestant werd.

Hoe het ook zei, je begrijpt dat die mannen, zo uit de bush geplukt best wel een enorme cultuurschok doormaakten. Maar dat lieten ze niet merken. Het eerste wat we aan ze verstrekten was een sportbroek, een handdoek en een

stuk zeep. Ze moesten zich gaan wassen in het badhuis. Veel van die jongens zaten helemaal onder de huidschimmels. In het badhuis had je achterin douches.

PVK-ers bij de wasbakken in de kazerne van Arrai

Verder langs de kant een hele rij kranen met wasbakken eronder. Toen ik wilde gaan checken of alles goed ging, viel ik haast om van verbazing. Ze lagen allemaal poedelnaakt onder die kranen in de wasbakken. De douches hadden ze nog nooit gezien. Ze had-

den geen idee wat je ermee moest doen. Wel ontbraken er in de dagen daarna een aantal douchekoppen. Die hadden ze eraf gehaald. Dat bleek in hun ogen een kostbaar bezit dat ze wilden bewaren.

Kortom, ook maar weer een aantal lessen gegeven in het gebruik van douches. Toen waren ze niet meer onder de douche weg te slaan. Het waterverbruik op de kazerne steeg onrustbarend. We moesten een limiet van drie keer per dag instellen. Ach het deed allemaal wel aandoenlijk aan. Ze leerden snel.

Er waren keurige toiletten op de kazerne. Toch begon het na een paar dagen steeds harder te stinken. Bleek dat ze tussen struiken en achter boomstronken gewoon zaten te poepen.

Samen met mijn sergeant Brill, een prachtige vent overigens, besloten we een les toiletgebruik in te lassen. Toen ze stonden aangetreden zeg ik: 'Brill, wat dacht je van een demonstratie.'

"Komt voor mekaar Luit", roept hij terug. En ja hoor. Hij trekt zijn broek uit en gaat in zijn blote kont voor de troepen zijn behoefte zitten doen.

De Papoea's gilden het uit van de lach. Ze kwamen niet meer bij. Maar het was wel leerzaam. En weet je, die Papoea's, het waren zulke leuke gasten. Zo ongekunsteld, zo goedlachs, zo avontuurlijk ingesteld, ik voelde me meteen bij ze thuis. Vanaf het begin had ik zelfs een favoriet. Mozes Gobai. 'n Jongen van de Wisselmeren. Met van die pientere oogjes. Daar kreeg ik een hele goede band mee. Ik kom er later nog op terug."

Terwijl hij het allemaal nog eens vertelt, heeft Enters zichtbaar de grootste lol als hij aan die begintoestanden in de Arfai kazerne denkt. Trouwens, samen met de andere pelotonscommandanten verwoordt hij al deze belevenissen in het boek 'Verget ons niet'.

Ook over de acties waaraan het PVK zo intensief heeft deelgenomen. Die vijf commandanten zijn in dit boek, min of meer, de hofleveranciers van de verhalen over dit unieke korps.

Dit PVK dat na de landingen van de Indonesische para's aan de zuidkust, misschien nog wel vlugger dan men had verwacht, werd ingezet in Kaimana, Fak-Fak, Sorong en Merauke. Het waren immers enorm goede spoorzoekers. Zagen het gevaar veel eerder dan de KL jongens of de mariniers. Waren bekend met en gewend aan het leven in de bush.

Uiteraard kenden ze de inzetgebieden natuurlijk ook niet. Ze kwamen er immers niet vandaan. Dus ook het PVK maakte gebruik van plaatselijke gidsen. Hoewel, volgens Jim Enters met name de commandanten Hollard en Van Hees super actief waren in het opsporen van para's, richten we ons toch vooral op onze hoofdpersoon zelf.

"Mijn peloton werd vanaf 7 april tot en met 8 mei 1962 naar Fak Fak gedirigeerd", zo begint hij enthousiast aan deze fase van zijn Nieuw-Guinea tijd. Van 26 juni tot en met 31 juli zaten wij in Kaimana.

In Fak Fak moesten we op zoek naar een groep van zo'n zestig parachutisten. De mannen van het 6IB zouden de groep opjagen. Wij moesten voor de afsluiting zorgen. Ik besloot in een kampong te overnachten en meldde me netjes bij de kepala kampong. Ik zag dat het een Ambonees was. Ik zag ook dat er een vijvertje lag vol kangkoeng. Een heerlijke groente. Als Indische jongen wist ik dat je daar lekkere gerechten van kon maken. Maar de Papoea's in het dorp aten dat blijkbaar niet. Toen heb ik mijn kookkunsten maar eens vertoond en een lekkere hap eten voor mijn jongens klaargemaakt. Na terugkomst in Fak-Fak gingen we enkele dagen later met een peloton Mariniers naar het eiland Misool. Geen para's gezien maar wel voor het nodige machts- en vlagvertoon gezorgd."

Na de periode in Fak-Fak mag Enters met zijn peloton een maandje terug naar Manokwari. Eind juni vertrekt hij weer. Nu naar Kaimana waar hij Bram Biekart aflost.

“Nog even over Mozes Gobai”, komt hij terug op een eerder gedane belofte. “Ik zei al dat we een klik hadden. Maar die jongen had één handicap. Mozes kon niet schieten. Oefende hij op een doel op vijftig meter afstand dan presteerde hij het om de kogel tien meter voor hem al in de grond te schieten. Daarom nam ik hem naar Fak-Fak ook niet mee. Ik had hem voor die tijd al hofmeester gemaakt. Toen hij begreep dat we dit keer naar Kaimana zouden vertrekken kwam hij me smeken om mee te mogen. Ja maar Mozes, je kunt niet schieten, zeg ik tegen hem.

“Nee, maar ik zal wel mijn uiterste best doen”, beloofde hij.

Toen heb ik 'm toch maar meegenomen.

We richtten op de strip in Kaimana ons bivak in. We moesten in Kaimana onder meer patrouilleren over een smalle bergrug terwijl mariniers op de flanken mee optrokken. De eerste dag hadden we vooral last van watergebrek. Maar ik durfde niet naar beneden omdat we dan het risico liepen op eigen vuur. Daar waren immers de mariniers. Ik besepte na Fak-Fak dat ook nu weer de mogelijkheid groot was dat een of meer van mijn mensen het niet zou overleven. Daar zou ik dan voor honderd procent verantwoordelijk voor zijn. Kortom, dat was in die tijd mijn grootste angst. Dat een van mijn mannen zou sneuvelen.

De volgende dag zag mijn verkenner die voorop liep aan afgebroken takjes dat hier diezelfde dag nog para's waren geweest. Niet veel later gebaarde hij dat er rook te zien was. Hoe ik ook keek. Ik zag helemaal niets. Ik besloot om met vijf man op onderzoek uit te gaan. Mijn verkenner weer voorop en ik daarachter. Ineens gebaart hij dat er verderop tussen het groen iemand stond. Voor mij was alles even groen. Maar tenslotte zag ik hem ook. Wij openden het vuur en de para werd neergeschoten. Maar ineens werd ons vuur beantwoord. Toen ik voelde dat er een vuurstoot vlak over me heen kwam en de blaadjes uit de struiken op me neerwarrelden, besepte ik dat we ons terug moesten trekken. Bovenop een heuvel gingen we in cirkeldekking. De para's die enkel ons groepje van vijf man hadden gezien, gingen in de achtervolging. We wisten dat ze kwamen. Dus ik gaf bevel aan mijn soldaten dat ze moesten wachten met schieten tot ik het teken gaf.

Wat denk je, zie ik ineens Mozes een stuk lager doorgemoedereerd achter een grote boom plaatsnemen. Vrijwel direct daarna zie ik de eerste para naderen. Dus ik gebaren naar Mozes om hem op het naderend gevaar te wijzen. Maar als antwoord kreeg ik slechts een brede grijns. Toen heb ik maar het sein 'vúúr' gegeven. Mozes komt uit zijn dekking en knalt de bijna naast hem staande para pardoes neer.

Toen ik hem er later nog over onderhield reageerde hij met : “Maar u wist toch dat ik niet kon schieten. Daarom liet ik de vijand maar wat dichterbij komen.”

Uiteindelijk maakt het 'staakt het vuren' een einde aan de PVK periode van Jim Enters.

"Nee, niks geen afscheidsfeest. Er was in mijn ogen helemaal niets te vieren. Ik schaamde me voor het feit dat we de zaak op deze manier gingen beëindigen. Ik heb wel van al mijn jongens persoonlijk afscheid genomen."

Overigens was het weerzien met Nederland voor Jim Enters nog een opmerkelijke zaak. Niemand stond hem op te wachten.

"Mijn ouders overleden in Belgisch Congo. Met mijn zus had ik niet echt veel contact meer. Dus daar stond ik dan op Schiphol. Geen idee waar ik die nacht zou moeten slapen. Ik heb uiteindelijk mijn oude hospita maar gebeld. Daar heb ik een tijdje op de bank in haar woonkamer mogen verblijven."

Hij pakte, zo goed en zo kwaad als het ging, zijn oude leventje van voor de diensttijd weer op. Was nog altijd sportief. Vandaar dat de roeivereniging hem benaderde. Of hij mee wilde doen aan wedstrijden. Met de conditie zou het na al dat patrouille lopen wel goed zitten, zo redeneerde zijn voormalige club. Kortom, samen met zijn oude roeimaatje vormde hij weer een twee zonder stuurman. Dat ging super. Alleen de limiet voor de Olympische Spelen die in 1964 in Japan werden gehouden, werd net niet gehaald. Dat overkwam ook een andere twee zonder stuurman. Toen kreeg men het idee om die twee samen te voegen tot een vier zonder stuurman. Dat bleek een schot in de roos. Enters reisde af naar Japan. Ze kwamen moeiteloos in de finale. Maar daar werd de bronzen medaille op een haar na gemist.

Hij stapte na een korte periode van de Nederlandse Maatschappij voor Havenwerken over naar de Chemische Divisie van Akzo Nobel. Kreeg een superbaan. Hij hield zich bezig met de verkoop van katalysatoren om zwavel en andere schadelijke stoffen uit aardolie te halen. Letterlijk een wereldbaan. Hij kwam overal. Woonde tien jaar in Houston. Daarna nog in Seoel. Ook nog vijf jaar in Sjanghai.

Zijn kinderen bleven in Amerika wonen. Dus hij werd een opa op afstand. Roeien is hij altijd blijven doen. Tot op de dag van vandaag. En geloof het of niet. Nog áltijd met dat maatje van toen. "Met de pelotonscommandanten van het PVK kregen we een band voor het leven. We komen elk jaar weer bij elkaar. Verder ben ik nog volop betrokken bij het veteranenwerk", zegt hij tot besluit. "En weet je waar ik echt trots op ben. Op het boek dat ik, samen met Ruud Hendriks heb gemaakt. Over de officiersopleiding 1960-1961. Bekend als ARO-klas 19. De opleiding waarvan er op 29 augustus 1961 in totaal 26 werden beëdigd tot Officier der Mariniers. Negentien mannen van onze opleiding hebben in Nieuw-Guinea gediend. We mochten het boek overhandigen aan de Stichting Historische Verzameling Korps Mariniers. De geschiedenis van onze bijzondere klas is zo voor het nageslacht bewaard gebleven." Hij laat het prachtige boekwerk zien. "Mag je hebben. Er zijn er slechts zestig van gedrukt", benadrukt hij de waarde van dit bijzondere boek.

Wat hebben Borgund (Noorwegen), Duurswoude en Oosterwolde gemeen? Ze hebben alle drie een kerkgebouw dat op historische grond staat. Ik kwam op deze vraag en inzicht na onze active vakantie in Noorwegen onderleiding van een echte "Noorwegen" liefhebber. We hebben veel gezien en gehoord over een land dat in meerdere opzichten de moeite waard is om wat extra aandacht te geven. Van oudsher kennen we de verhalen van de Noormannen, toen een combinatie van Denen, Noren en Zweden die rond 800 – 1100 de kusten van West Europa en Amerika afreisden. Opmerkelijk is het feit dat er wel een soort Democratisch bewind was in die contreien. De leiders waren dus gekozen door hun volk. Het was niet alléén handel en ambachtelijke vaardigheden die ze met onze voorouders deelden. De Vikingen hielden ook rooftochten en namen mensen gevangen die ze verkochten of als slaaf meenamen om voor hen te laten werken o.a. voor het roeiwerk. De mensen, die ze gevangen namen, waren hoofdzakelijk geestelijken. Volgens de kenners van Noorwegen was op een gegeven moment 1/3 van de bevolking slaven van verschillende herkomst, behalve Afrika. Opmerkelijk is het keerpunt rond 1100 wanneer het Christendom geïntroduceerd wordt.

Staafkerk Borgund

Wij bezochten de staafkerk van Borgund die omstreeks 1150 gebouwd is op een plek waar vermoedelijk een eerdere kerk werd vervangen. Er zijn bij een archeologisch onderzoek onder de vloer resten gevonden van een oudere kerk of een heidense tempel. Dat laatste zou ook een verwijzing geven naar de draakkoppen die op de hoeken van de kerk zijn aangebracht. Deze staafkerk

is geheel uit hout opgetrokken, zelfs de dakbedekking bestaat uit houten leien. De kern van de kerk zijn 12 prachtige boomstammen (verwijzing naar de 12 apostelen?) die op grote hoogte met elkaar zijn verbonden met versierde Andreas kruizen. (broer van Simon Petrus) Deze boomstammen waren, volgens de gids, tien jaar voordat ze werden gebruikt voor de bouw van de Staafkerk, geselecteerd in het bos, ontdaan van takken en bast. Hierdoor trok al het hars dat in de bomen zat in het hout, conserveerde het en gaf het een mooie glans. De buitenkant is met een soort teer bedekt. Er waren geen ramen in de kerk en het was dus vrij donker. Alleen met behulp van zaklampen konden we enkele versieringen ontwaren. Naast deze Staafkerk staat een stenen kerk die er kwam in opdracht van de Staat die vaststelde dat er in elk dorp een kerk moest zijn die 1/3 van de plaatselijke bevolking een plek kon geven.

De kerkgangers stonden in de kerk en luisterden naar een Latijns sprekende voorganger. Bij een bezoek aan de mooi gerestaureerde kerk in Duurswoude hoorden we dat ook daar de kerkgangers rond 1300, staande de Latijns sprekende Monniken van Mariëngaarde aanhoorden. Ook in Duurswoude staat de huidige kerk op een plek waar eerder een gebouw heeft gestaan waar ook rituele vieringen waren. Zo is het ook met onze Dorpskerk in Oosterwolde gesteld.

Bij mij kwam de vraag nog naar boven, waarom zijn kerken zo hoog? Is het gebouw zo hoog om van al die samengekomen mensen, met God in zich, de Geest ruimte te geven? Mensen hebben in alle tijden behoefte gehad om samen te komen, zich veilig te voelen, troost en Hoop te ontvangen en door de Geest gesterkt te worden door het Opperwezen. Die menselijke behoefte is en zal blijven.

Opslag Elburg

Opslag Elburg biedt voor kortere of langere perioden opslagruimte aan. Bijvoorbeeld bij verhuizing of opslag van bedrijfsvoorraad. Zowel zakelijk als particulier dus, voor uiterst scherpe tarieven. Ook verhuren wij kantoor- en bedrijfsruimten.

OPSLAGRUIJTE NODIG?

Check: WWW.OPSLAGELBURG.NL

Of bel: 06-2000 71 75 / 06-5242 06 45

AW Beheer | 't Straatje 6 | 8081 RN ELBURG (voormalig VNK gebouw)

Alle ECHOS Homes zijn Veteranenontmoetingscentra

ECHOS Homes zijn van oudsher unieke ontmoetingscentra met een gezellige huiskamer, multifunctionele vergader- en ontspanningsfaciliteiten en een prima keuken.

- ☆ ECHOS Homes kunnen zowel kleine als grote groepen (ca. 150 personen) accommoderen.
- ☆ Met onderstaande contactpersonen kunt u uw wensen bespreken.
- ☆ ECHOS Homes hebben de status 'militaire accommodatie'. Wij kunnen al uw activiteiten en evenementen die door Defensie worden gesubsidieerd, direct voor u declareren.

ECHOS Home 'de Schakel'

Leuvenumseweg 68, 3852 AS Ermelo

gastvrouw: Marieke Potappel

tel. 0341 - 552 830

ECHOS Home 'de Landing'

Deelenseweg 28, 6816 TS Schaarsbergen

gastheer: David Mammen

tel. 026 - 44 30 487

ECHOS Home 'de Vrijheid'

Eindhovenensedijk 33, 5688 GN Oirschot

gastheer: Roel Willemsen

tel. 040 - 29 04 515

ECHOS Home 'het Bakken'

Johannes Postweg 5, 7973 JB Darp (Havelte)

gastheer: Han Mennink

tel. 0521 - 341 297

ECHOS Home 'het Anker'

Toepad 110, 3063 NJ Rotterdam

gastheer: Ad Muilwijk

tel. 010 - 24 299 10

ECHOS Home 'de Eendracht'

Schapendijkje 8, 1782 TD Den Helder

gastheer: Han Mennink

tel. 0223 - 655 066

ECHOS Home 'Baan Zulu'

Otterloseweg 12-A, 6732 BS Harskamp

gastheer: Aart Werkman

tel. 0318 - 453 060

ECHOS-Homes zijn laagdrempelige, toegankelijke en herkenbare ontmoetingscentra met een regionale inloop- en huiskamerfunctie voor militairen, veteranen en hun thuisfront. Daarnaast zijn ECHOS-Homes vanuit hun aard en ligging ideale meeting points voor militairen en burgers, de krijgsmacht en de samenleving. U kunt bij ons terecht voor uw vergadering, lunch of diner. Ook voor een (flo-) receptie of feest bent u bij ons aan het goede adres.

www.echos.nl

Wij gedenken

Met eerbied en in gepaste stilte brengen we een laatste eresaluut aan:

J.H.E. Smit	Assen	21 mei 2019
B. Heemsbergen	Lelystad	9 juni 2019
J.P. Holsheimer	Olst	11 juni 2019
M. van Hinthem	Nuenen	2019
G. van Wakeren	Veenendaal	2019

Welkom aan onze nieuwe leden

J.G. Riekwel   Rotterdam
G. Hutten   Veenendaal

Voor uw agenda:

Zondag 12 januari

Nieuwjaar receptie

Woensdag 22 april

Reünie Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 2020

Donderdag 23 april

Reünie Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 2020

Donderdag 11 juni

Algemene Ledenvergadering

Donderdag 24 september

Herdenking Papoeaastrijders

Zie de uitgebreide aankondigingen elders in dit nummer

Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 1945-1962

Penningmeester

J.H.van Hensbergen

Ravelstraat 4

6815 HB Arnhem

tel 06-53 1995 48

e-mail: info@vnngm.nl

Arnhem, oktober 2019

LEDENBIJDRAGE 2020

Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 1945-1962

Gaarne overschrijven op rekeningnummer:

NL93 INGB 0000 8824 04

Ten name van:

Ver Nieuw-Guinea Militairen 1945-1962 Ned

€ 16,50

De naam hierboven gebruiken. Geen andere namen invullen!

De penningmeester verzoekt de leden om het bedrag van € 16,50 over te schrijven **vóór 1 januari 2020**.

De statuten vermelden dat als u geen lid meer wilt blijven van onze vereniging U het bestuur hiervan in kennis dient te stellen, per brief of per mail (adres in het briefhoofd) uiterlijk 31 december 2019

De penningmeester wenst u een fijne decembermaand, een gezond en voorspoedig 2020

ZONDAG 12 januari 2020
Nieuwjaarsreceptie

Vereniging Nederlands Nieuw Guinea Militairen

De zaal in Roosendaal is rond 13.00 open
U wordt ontvangen met een kop koffie/thee en een klein gebakje.
Om ongeveer 15.00 uur heffen we het glas (bubbels) op het nieuwe jaar.
Dit glas wordt u aangeboden door de directie van BLACK HORSE.
Ook het bestuur van de vereniging biedt u daarna een glas aan.
Wilt u een maaltijd gebruiken dan kunt u gewoon voor eigen rekening
van de kaart van BLACK HORSE bestellen.

Zaal BLACK HORSE
Hoogstraat 7
4701 ZN Roosendaal

Uitnodiging reünie 2020

Locatie: Luitenant Kolonel Tonnet kazerne in 't Harde
Toegang voor
leden van de Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen en introducés.

**Woensdag 22 april en
Donderdag 23 april 2020**

22 april (woensdag)
zijn in het bijzonder militairen van 6e Bataljon Infanterie welkom

23 april (donderdag)
zijn militairen, die in Nederlands Nieuw-Guinea zijn geweest, welkom

Wilt u naar de reünie komen dan kunt u inschrijven door betaling van de kosten met een bankoverschrijving. Na uw betaling ontvangt u begin eind maart/begin april 2020 uw toegangskaart(en) voor de opgegeven dag.

Inschrijving sluit 20 maart 2020 !!!

Uw betaling is uw inschrijving voor de reünie

Reünie bijdrage 2020. **€ 15,00 per persoon.** Maximaal één introducé.

Gebruik voor uw overschrijving het rekening nummer:

NL40 INGB 0000 9254 56

Ten name van:

Ver Nieuw-Guinea Militairen 1945-1962

Gebruik de juiste te naamstelling!

Geen afkortingen of andere namen.

Uw overschrijving bereikt ons dan niet

Vergeet niet te vermelden op overschrijving

Woensdag 22 april of donderdag 23 april en uw registratie nummer

Hebt u een dieet meldt dat dan tijdig bij Cor van Vliet

Cor van Vliet

06-40141521 of 0224-751413.

corvanvliet41@gmail.com

Inlichting over de betaling van de reünie

Jaap van Hensbergen

06-53199548

hensaradvies@jaapvanhensbergen.nl

Wageningen 5 mei 2020

Het bevrijdingsfeest van 2020 zal grootser van opzet zijn dan in de voorgaande jaren.

We vieren 75 jaar

De aangesloten verenigingen moeten de deelnemers aan het defilé uiterlijk op 29 januari 2020 hebben aangemeld.

Leden kunnen zich opgeven bij onze voorzitter Rinus Leijs
Liefst per mail met de juiste adresgegevens en registratie nummer:

m.p.leijs@gmail.com

of per telefoon:
06 2244 6271

Commandant Bronbeek bij herdenking Papoea strijders.

"Een deel van onze geschiedenis dat jullie moeten blijven vertellen."

Door Ed van Tuijl

Arnhem - Op donderdag 26 september stond het landgoed Bronbeek weer in het teken van de herdenking van de Papoea-strijders. Dit keer een uitermate natte bijeenkomst. Maar ondanks de gestaag neervallende regen was het toch vooral weer een indrukwekkende gebeurtenis.

Overigens valt het elke keer weer op dat het zo'n mooi monument is. Op een prachtige plek. En op de herdenkingsdag krijgt het geheel, met oud-marinier Harry Appeldoorn en de jonge militairen waarmee hij de erewacht vormt, een extra indrukwekkende uitstraling.

Harry Appeldoorn links naast het monument

De logistiek was prima verzorgd. Voor iedere deelnemer lag zelfs een regenjasje klaar waardoor niemand zich iets van de voortdurende plensbui hoefde aan te trekken.

De voorzitter van de vereniging voor Nieuw-Guinea militairen, Rinus Leijs, wees in zijn toespraak op de situatie van de Papoea's tot op de dag van vandaag. Hij citeerde een regel uit het in 1962 reeds bestaande volkslied "Dank U, o

Heer. U gaf mij mijn land." Leijs: "Niks daarvan. Ook nu nog geen zelfstandigheid, nog geen vrijheid, nog geen veiligheid, maar onderdrukking.

Er vindt een genocide plaats door geweld, uitbuiting en wanbestuur. Met 100.000 doden tot gevolg." De voorzitter noemde een aantal berichten uit de media van de laatste jaren. Over massale arrestaties, martelingen en doden. Hoe actueel het allemaal nog is, toonde hij aan met een journaaluitzending van afgelopen 30 augustus. "Toen was er een kort bericht dat Indonesië 2500 extra politiemensen naar West Papua stuurde. Om de opstandelingen aldaar te bestrijden. Indonesië noemt dat opstandelingen. Maar wij zeggen, het zijn strijders voor de vrijheid. Want de roep om vrijheid wordt steeds groter.

Al meer dan 50jaar zijn de Papoea's een volk dat er niet mag zijn. PVK strijders zijn voor niets gesneuveld. En onze regering zwijgt. Laten wij niet zwijgen. Laten wij diep respect uitspreken voor de gesneuvelde PVK-ers. En laten we blijven denken aan onze vrienden die ook nu nog lijden en onder zware druk moeten leven."

De commandant van Bronbeek, Kolonel Karel van Dreumel, hield een uiterst boeiende toespraak. Wellicht omdat hij na drie uitzendingen naar voormalig Joegoslavië, naar Afghanistan en naar de Koerdische regio in Irak, de nodige raakvlakken had met de aanwezige veteranen.

Wel had hij, zoals hij meteen toegaf, zich van tevoren eerst goed in moe-

ten lezen met betrekking tot de geschiedenis van Nieuw-Guinea tot 1962.

"Ik beseftte immers dat ook ik daar vrij weinig van wist." De commandant zag na zijn voorstudie dat er, wat zijn uitzendingen betreft, vrij veel tegenstellingen waren. Maar ook opmerkelijk veel overeenkomsten. Voornamelijk op het gebied van het gebruik maken van de kennis en kunde van plaatselijke soldaten. In zijn geval de leden van het Afghan National Army, kortweg AKA en in ons geval het PVK, herkende hij maar al te goed.

"Verschillen waren er vooral wat betreft de duur van de missie. In mijn geval telkens ruim zes maanden. In uw geval tot aan 1950 tot wel drie jaar en later in 1961 en 1962 in sommige gevallen altijd nog tot zestien maanden."

Wat verder in zijn toespraak ging hij uitgebreid in op de overeenkomsten waarbij hij onder meer opmerkte: "Ik zag parallellen in het samenwerken, leven en vechten met de lokale strijders. In uw geval de Papoea dapperen. Het samen delen van ontberingen, van permanente angst, van uitputting en slopende vermoeidheid. Maar ook van de euforie van 'n overwinning en het verlamdende gevoel en diepe verdriet van geleden verliezen."

"Vooral", zo stelde hij verder vast, "was in Afghanistan onze samenwerking met het AKA onmisbaar". Je had die jongens gewoon hard nodig. Zij spraken de taal. Wisten de weg in dorpen en Provinciestedjes. Ze voelden, zagen, roken en hoorden gevaar en onraad, lang voordat wij dat deden. Ze wisten de weg in de Afghaanse cultuur. Wisten precies met wie je wel en juist niet moest praten. Wie je kon vertrouwen en wie zéker niet. Ze zagen of een 'ja' ook ja betekende en een 'nee' ook daadwerkelijk nee. Wie de echte baas was in een dorp. Waar je de rivier over kon steken en waar betrouwbaar water te vinden was."

"En", aldus verderop in zijn toespraak, "bij jullie in Nieuw-Guinea was de Papoea strijder natuurlijk de ultieme rimboesoldaat". Ze vonden sporen waar jullie waarschijnlijk enkel de groene zee van het oerwoud zagen. Deze Papoea's waren Rijksgenoten. Zij vochten voor de zaak van het Koninkrijk. Zij verdienen ons volle respect. Het is dus niet zo gek dat we hier vandaag willen zijn. Bij hún monument."

Kolonel van Dreumel betrok in zijn betoog ook de plaatselijke politie, de dragers op patrouille, de

Kolonel van Dreumel
aan het woord

Bestuursleden Rinus Leijs en Jaap van Hensbergen hebben namens de Vereniging Nederlands-Nieuw-Guinea militairen een bloemstuk gelegd en brengen de groet

keukenhulpen, de wasvrouwen, timmerlieden, schoonmakers, kortom al die Papoea's die zorgden voor de logistieke instandhouding van de Nieuw-Guinea missie.

Aan het eind ging hij in op de onbevredigende afloop.

"Jullie werkten mee aan het realiseren van de beloofde zelfbeschikking. De Koningin had het immers zelf toegezegd. Maar dan komt de harde realiteit. De politieke werkelijkheid van beleidsmakers. Je kunt bij de Papoea zijn hoop op zelfbeschikking, die je overigens eigenlijk niet zelf beloofd hebt, niet waarmaken. Je wordt teruggehaald. Je moet de strijders en hun gezinnen, daar in de kampong, los laten. Je voelt het als verraad. Weer aan hun lot overgelaten. Terug bij af. Zelfbeschikking. De roep daarom klinkt nog altijd. Tot op de dag van vandaag. Mooi niet dus!

Van Dreumel sloot af met: Jullie moeten het verhaal blijven vertellen. Over dit deel van onze geschiedenis in Nieuw-Guinea. En over de rol die al die Papoea's daarin speelden. Dat is volgens mij precies waarom we vandaag hier staan en nog heel veel dagen hierna."

Na de gebruikelijke twee minuten stilte, het Wilhelmus en ten slotte de kranslegging namens allerlei verschillende instanties, volgde het defilé langs het monument.

Nieuw-Guinea herdenking ook de komende jaren.

Arnhem; Hoewel met name de afgelopen jaren het gerucht de ronde deed dat de herdenking voor de gesneuvelde Papoea strijders mogelijk in gevaar zou komen, blijkt dit toch niet waar te zijn.

De reden, het grote aantal herdenkingen dat jaarlijks op het landgoed Bronbeek wordt gehouden, zou logistiek een probleem worden.

"Niets van waar", aldus de commandant van Bronbeek. Luitenant-kolonel Karel van Dreumel. "Dat moet op een misverstand berusten want de Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea militairen is ook de komende jaren van harte welkom op ons landgoed."

Waarvan akte.

Vanwege het slechte weer, waardoor de vraag gerechtvaardigd leek waarom het klimaatakkoord in ons land toch zoveel aandacht krijgt, waren er iets minder belangstellenden naar Arnhem gekomen. Maar na afloop gonsde de het tijdens de befaamde blauwe hap in de Kumpulan toch weer ouderwets van de bekende verhalen over die tijd van toen. Trouwens ook steeds meer inwoners van Bronbeek. De generatie Nieuw-Guinea begint de reguliere bewonersgroep te vormen.

Anderen hadden vanwege deze bijeenkomst gewoon de caravan in Arnhem gestald. Zoals de sobat uit Margraten. "Nee, ik hoef niet met naam en toenaam in het blad." Overigens toch een bijzondere Nieuw-Guinea militair. Hij was namelijk stafmedewerker van de hoogste baas van het 6IB. in Hollandia "Ik had een administratieve functie. Ging voornamelijk over het opstellen van het repatschema. Zorgen dat de manschappen die weer naar huis gingen op tijd werden aangevuld door hun opvolgers."

Kortom, hij was wellicht voor ons, mannen van het 6IB, de belangrijkste man in Hollandia. Hij bepaalde immers wanneer wij richting Biak kwamen, om in het grote vliegtuig huiswaarts te keren. Althans tot aan die laatste hectische periode.

Het 25-jarig bestaan van het Veteranenlandgoed "vrijland"

Jaap van Hensbergen

Op 16 september 2019 werd het 25-jarig bestaan gevierd van het "Veteranenlandgoed Vrijland" dat wordt beheerd door de Stichting Vrijland.

Door Schout-bij-Nacht P.F.M. Reesink, Hoofddirecteur Personeel van Defensie werd een krans gelegd, namens alle militairen en oud-militairen, onder het bord waarop de taak vermeld staat van de van de Nederlandse Krijgsmacht, zoals deze is verankerd in de grondwet.

De achterliggende gedachte van het veteranenlandgoed is dat er voor elke veteraan een boom zou zijn als waardering voor haar of zijn inzet voor ons land. Prinses Beatrix, toen onze koningin, vond dat een waardig eerbetoon. In dit eerbetoon zit de symboliek dat een boom lang kan doorgroeien ook als de mens er niet meer is. Een boom kan solitair staan in het landschap als landmark of als bescherming tegen zon of regen. Een boom kan ook deel uitmaken van een dicht bos, waar hij samen met andere bomen staat, strak in het gelid, om vrienden te beschermen en vijanden te verwarren. Hierin is

de gelijkenis met de militair te zien. Soms opererend in een kleine eenheid soms met velen. Maar grondgedachte is: op elkaar kunnen bouwen en vertrouwen

Het landgoed is ontstaan als blijk van maatschappelijke erkenning van de veteraan die zich op vele gebieden ter wereld heeft ingezet voor de vrijheid en veiligheid van anderen. Naast de maatschappelijke erkenning beoogt het landschap met de informatieve en educatieve veteranenwandelroute bij te dragen aan begrip en waardering voor de verrichtingen van de uitgezonden militairen. Ook is op het veteranenlandgoed een ereveld ingericht waar de as van veteranen en oud-militairen (en ook hun naasten) kan worden verstrooid. Vrijland biedt hun een waardige laatste rustplaats, te midden van mede veteranen.

Informatie over het landgoed is te vinden op www.veteranenlandgoed-vrijland.nl

Veteranenlandgoed "Vrijland" bestaat 25 jaar: de krans bij het Plein van de Grondwet en de Krijgsmacht als stille getuige van de feitelikheden op 16 september 2019

WORD VRIEND

Wordt (gratis) vriend van het Vfonds

Jaarlijks maakt het vfonds ruim tweehonderd bijzondere of vernieuwende initiatieven mogelijk binnen het thema VREDE en VRIJHEID. Sinds de oprichting zet het fonds zich in voor erkenning en waardering van veteranen en geüniformeerden.

Daarnaast blijven ze mensen stimuleren zich in te zetten voor vrede, democratie en internationale rechtsorde. Om slachtoffers van oorlogen en vredesmissies te herdenken maar ook door de bevrijding, vrijheid en vrede te vieren, ondersteunen zij o.a. de 14 nationale bevrijdingsfestivals, oorlogs- en verzetsmusea en herinneringscentra. Daarnaast investeren zij continu in innovatieve onderwijs- en jongerenprojecten rondom vrede en democratie. Het Vfonds zoekt vrienden.

Vrienden die Vrede en Vrijheid ook belangrijk vinden. Vrienden die geïnteresseerd zijn in de projecten die het Vfonds ondersteunt en die dat graag willen delen met hun familie en bekenden. Want samen maken wij vrede mogelijk.

Vind jij Vrede en Vrijheid ook belangrijk? En vind jij de projecten die wij ondersteunen interessant?

Word dan vandaag nog (gratis) vriend van het fonds!

Schrijf je in via de website www.vfonds.nl/word-vriend/ of als het omgaan met de computer wat moeilijk is bel het Vfonds 073-6139100 zodat zij jou meteen inschrijven.

Redactie

Geef jij Vrede als geschenk?

Vrede is nooit af, daar moet je aan blijven werken. Daarom investeert het vfonds in vrede.

Met vrijheidslezingen, theatervoorstellingen, musea en de Nationale dodenherdenking op 4 mei en de bevrijdingsfestivals op 5 mei.

We investeren in onderwijsprogramma's en leren jongeren debatteren met respect voor elkaar en voor elkaars verschillen. Voor een toekomst met elkaar in vrede en vrijheid.

Geef jezelf een bijzonder cadeau: word vriend van het vfonds!

Het is gratis en je ontvangt aanbiedingen van musea of andere projecten die het vfonds ondersteunt. Deel onze vriendschap met je (klein)kinderen of vrienden en werk zo mee aan vrede.

Want vrede is niet vanzelfsprekend.

Vraag je gratis vriendenpas aan op www.vfonds.nl

Mede mogelijk gemaakt door

BankGiroLoterij
CULTUUR MAAKT JE RIJK

Commissie Sociale Zorg
Vereniging Nederlands Nieuw-Guinea Militairen 1945-1962

Sobats,

Op de bestuursvergadering van 4 oktober 2018 is door het bestuur de opzet en wijze van taakuitvoering van de sociale commissie besproken.

Met ingang van 1 januari 2019 is de **coördinator/contactpersoon voor de meldingen met een sociaal-maatschappelijk karakter** onze penningmeester:

Jaap van Hensbergen, bereikbaar op 06-53199548,
mail hensaradvies@jaapvanhensbergen.nl

Indien de penningmeester niet bereikbaar is kunt U zich wenden tot onze secretaris Cor Drost bereikbaar op 075-6160779 of 06-22332531 mail c.drost15@kpnplanet.nl

Natuurlijk kunt u een beroep blijven doen op de bij u bekende contactpersonen

Algemeen	Ad Bouterse	0224-215621	ad.bouterse@hetnet.nl
Friesland & Groningen	Peter Beers	0517-413516	p.beers@home.nl
Drenthe	Gorrit van Berkum	0516-850186	gtvberkum@quicknet.nl
Overijssel	Wouter Wanrooy	0570-543072	woutwanrooy@concepts.nl
Zeeland	Adrie Poortvliet	0118-463259	adriepoortvliet@hetnet.nl
Noord-Brabant	Jan Wouters	073-6212997	ja.wouters@planet.nl

Rinus Leijs
Voorzitter VNNGM

Merapi Tour & Travel

Dé Indonesië reisspecialist

Merapi maakt reizen naar het voormalig Nederlands Nieuw-Guinea weer gemakkelijk!

Merapi Tour & Travel is dé Indonesië specialist en biedt onder andere reismogelijkheden naar Papua. Enkele keren per jaar organiseren we groepsreizen naar o.m. Biak, Jayapura en de Baliemvallei, maar het hele jaar door kunt u bij ons terecht voor individuele reizen. Op verzoek stellen wij ook graag reizen samen voor kleinere groepen.

Merapi Tour & Travel

Prinses Irenestraat 58
6611 BK Overasselt
088-8111999

www.merapi.nl
Email: info@merapi.nl

